

Sygn. akt I UK 369/18

POSTANOWIENIE

Dnia 1 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania M.W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.
o składki na ubezpieczenia społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 1 października 2019 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 23 maja 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek wnioskodawcy o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny–Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. wyrokiem z dnia 23 maja 2018 r. oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w Ł. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 22 lutego 2017 r., którym zmieniono zaskarżoną przez wnioskodawcę M.W. decyzję organu rentowego z dnia 22 listopada 2016 r. odmawiającą umorzenia wnioskodawcy należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy za wskazane w decyzji okresy w określonych kwotach i ustalono, że wydanie decyzji odmawiającej umorzenia należności nie może nastąpić z powodu nieopłacenia należności niepodlegających umorzeniu w postaci nieokreślonych w decyzji z dnia 27 marca 2014 r. należnych kosztów egzekucyjnych.

W motywach orzeczenia Sąd Apelacyjny podniósł, że ocena prawidłowości decyzji odmawiającej umorzenia należności, wydanej w oparciu o art. 1 ust. 13 pkt 2 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r., poz. 1551; dalej jako ustawa abolicyjna), powinna być każdorazowo dokonywana z uwzględnieniem indywidualnych okoliczności danej sprawy, w tym informacji faktycznie udzielanych przez organ rentowy oraz zachowania przez płatnika miary należytej staranności w działaniach zmierzających do wywiązania się z obowiązku uregulowania należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy (tzw. decyzji warunkowej z art. 1 ust. 8 tej ustawy). W rozpoznawanej sprawie nie sposób było oczekiwać od wnioskodawcy spełnienia warunku, polegającego na zapłacie kosztów egzekucyjnych we wskazanym terminie, skoro koszty te nie zostały wskazane ani w decyzji warunkowej, ani w układzie ratalnym z dnia 19 marca 2015 r. Ponadto w ocenie Sądu Apelacyjnego nie sposób uznać, że zawarcie układu ratalnego było bez znaczenia dla obowiązku zapłaty kosztów egzekucyjnych bowiem art. 1 ust. 12 ustawy abolicyjnej wydłuża termin spłaty należności objętych układem. W konsekwencji, na skutek zawarcia układu ratalnego przedłużeniu podlega też termin zapłaty kosztów egzekucyjnych.

Organ rentowy w całości zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, domagając się uchylenia w całości zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach kasacyjnych z art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. zarzucono naruszenie: 1) art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej, przez uznanie, że decyzja określająca warunki umorzenia powinna zawierać informacje o wysokości kosztów egzekucyjnych, których zapłata jest warunkiem umorzenia należności z tytułu składek; 2) art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej, przez uznanie, że uzasadnione jest w świetle tego przepisu umorzenie należności wnioskodawcy, mimo posiadania przez niego na dzień wskazany w tym przepisie nieuiszczonych kosztów egzekucyjnych od należności z tytułu składek niepodlegających umorzeniu; 3) art. 1 ust. 12 ustawy abolicyjnej, przez uznanie, że zawarty układ ratalny wydłuża

termin zapłaty kosztów egzekucyjnych, mimo że nie zostały one nim objęte; 4) art. 1 k.p.c. przez oparcie wyroku o przepisy k.p.a., mimo że do postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się przepisy k.p.c., przy czym miało to istotny wpływ na wynik sprawy; 5) art. 477¹⁴ k.p.c., przez oparcie wyroku o przepisy k.p.a., mimo że wskazany przepis nie daje takiej możliwości; 6) art. 385 k.p.c., przez oddalenie apelacji, mimo że nie była ona bezzasadna.

Skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do pytania „czy przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego dotyczące zasad ogólnych mogą stanowić podstawę wyroku sądu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych?”

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawca wniósł o oddalenie skargi w całości i zasądzenie na jego rzecz od organu rentowego kosztów postępowania sądowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest

jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa, powołując się na przesłankę występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., skarżący powinien mieć na uwadze, że wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych

podobnych spraw. Jednocześnie obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011; z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538). Realizacja omawianej przesłanki nie polega jedynie na sformułowaniu problemu prawnego bazującego na przepisach wskazanych w podstawie skargi kasacyjnej. Konieczne jest przedstawienie odpowiedniego wyводу jurydycznego, wykazującego nie tylko zasadność preferowanego przez skarżącego sposobu rozstrzygnięcia zagadnienia, ale także wadliwość rozwiązania postawionego problemu przez sąd drugiej instancji przy wykorzystaniu zapatrywań prawnych wyrażonych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, opartych na poczynionych w sprawie jednoznacznych i stabilnych ustaleniach faktycznych wiążących Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2017 r., I CSK 175/17, LEX nr 2372560).

W skardze kasacyjnej brak istotnego zagadnienia prawnego w takim rozumieniu. Przedstawione zagadnienie skarżący opiera na pytaniu dotyczącym możliwości zastosowania przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego jako podstawy wyroku sądu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Jednak pytanie to nie wskazuje żadnych konkretnych przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane ani argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. W szczególności skarżący nie przedstawił na czym miałyby polegać istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne) na tle przepisów stanowiących *de facto* podstawę prawną zaskarżonego wyroku, tj. przepisów ustawy abolicyjnej dotyczących nieopłacenia samych kosztów egzekucyjnych w przypadku zawarcia układu ratalnego, o którym mowa w art. 1 ust. 12 ustawy abolicyjnej oraz art. 8 i art. 9 k.p.a. Nie jest rolą Sądu Najwyższego zastępowanie wnoszącego skargę w prawidłowym jej redagowaniu. Stąd przedstawiony w skardze problem należało uznać za pozór przesłanki przedsądu, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Tylko dla porządku wskazać należy, że w wyroku z dnia 20 lutego 2019 r., III UK 45/18 (LEX nr 2622362) Sąd Najwyższy uznał, że niedochowanie 12-miesięcznego terminu nie może obciążać ubezpieczonego, gdy spłacił w tym terminie wszystkie wskazane mu kwoty przez organ rentowy jako należności niepodlegające umorzeniu i nie może go obciążać niespłacenie niewielkiej kwoty zadłużenia, o której nie został w porę poinformowany przez organ rentowy (tj. kwoty 78,24 zł stanowiącej koszty egzekucyjne), mimo że dochował należytej staranności, aby spełnić ustawowy warunek zastosowania instytucji abolicji. Takie zachowanie organu rentowego narusza zasady wynikające z art. 8 k.p.a. i art. 9 k.p.a. Z kolei w wyroku z dnia 5 lutego 2019 r., III UK 38/18 (LEX nr 2615810), Sąd Najwyższy uwypuklił, że „zakres temporalny ustawy abolicyjnej określa art. 1 ust. 11. Polega on na określeniu 12-miesięcznej granicy czasowej na spłatę niepodlegających umorzeniu należności liczonej od daty uprawomocnienia się decyzji warunkowej. Z zestawienia tych przepisów wynika, że warunkiem umorzenia należności składkowych jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji umarzającej nie jakichkolwiek niepodlegających umorzeniu składek, lecz tylko tych, które podlegały spłacie w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji warunkowej. Określenie początku terminu na datę uprawomocnienia się decyzji warunkowej

przemawia za tym, że chodzi o należności znane już w tej dacie, a nie takie, które ewentualnie powstaną w przyszłości. Gdyby warunkiem umorzenia należności podlegających abolicji miało być tzw. „czyste konto” wnioskodawcy w zakresie składek niepodlegających umorzeniu, zakreślanie 12-miesięcznego terminu (od uprawomocnienia się decyzji wstępnej) na ich opłacenie byłoby bezprzedmiotowe”.

Ponadto kwestia nieopłacenia samych kosztów egzekucyjnych w przypadku, gdy zawarto układ ratalny, o którym mowa w art. 1 ust. 12 ustawy abolicyjnej, była przedmiotem analizy Sądu Najwyższego w wyroku z dnia 16 maja 2019 r., I UK 71/18 (LEX nr 2657475). Z kolei w wyroku z dnia 13 czerwca 2019 r., III UK 178/18 (LEX nr 2688441), Sąd Najwyższy uznał, że przewidziana w ustawie abolicyjnej umowa ratalna, obejmująca należności niepodlegające umorzeniu, samodzielnie określa termin płatności tych należności. Niepełne jej wykonanie nie powoduje powrotu do ustawowego okresu spłaty tych należności w terminie 12 miesięcy od zawarcia umowy wstępnej (art. 1 ust. 11 i ust. 12 oraz ust. 10 tej ustawy), gdy termin płatności rat wykraczał poza ten okres, a także gdy przekroczenie terminu ostatniej raty jest niewielkie (jednodniowe) i usprawiedliwione szczególnymi okolicznościami (chorobą dziecka).

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Sąd Najwyższy oddalił wniosek wnioskodawcy o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, ponieważ z treści wniosku zgłoszonego w odpowiedzi na skargę kasacyjną nie wynika, aby pełnomocnik wnioskodawcy domagał się zasądzenia kosztów postępowania w przypadku nieprzyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Żądanie zasądzenia kosztów w postępowaniu kasacyjnym odnosiło się wyłącznie do wydania przez Sąd Najwyższy wyroku oddalającego skargę – w razie przyjęcia jej do rozpoznania i rozpatrzenia. Wobec tego koszty odpowiedzi na skargę kasacyjną, w której nie wskazano argumentów dotyczących przyczyn kasacyjnych (art. 398⁹ § 1 k.p.c.) uzasadniających odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie mogą być uznane – w razie odmowy przyjęcia skargi do rozpoznania – za koszty celowej obrony w rozumieniu art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. (por. postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 13 stycznia 2015 r., V CSK 353/14, LEX nr 1628961 czy z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, OSNC 2015 nr 7-8, poz. 91).

as